

ATEITIS

*mėnesinis
mokslėivių laikraštis*

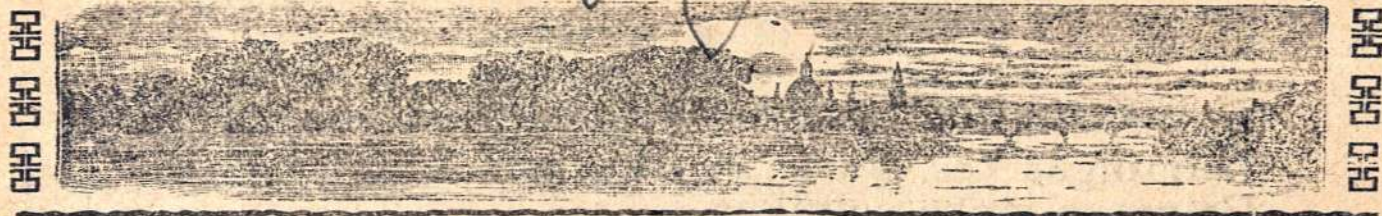
8-sis sąsiuvinis.
Gruodžio mėnesio,
1920 metų.

TURINYS.

	Pusl.
<i>Vingio J. Abejojantiems</i> (eilės)	225
<i>Žvainio Laimingas tas, kuris be skausmo...</i> (eilės) . .	226
<i>Algimanto Mylinčiai</i> (eilės)	226
<i>Erškėt—Radasto Žvaigždės—Akelės</i> (eilės)	227
<i>Z—tės Aidas</i>	228
<i>Žvangučio Balandis</i>	229
<i>K. Augio ir Draugo P. B. A. a. Ignas Vaitekūnas</i> . .	233
<i>Žvalgyčio A. a. Antanas Jasiūnas</i>	239
<i>Sermėgio Kiek ateitininkai dedasi Lietuvos Neprik-</i> <i>lausomybei iškovoti</i>	240
<i>A. a. Vinco Dovydaičio draugių ir draugų būrelis Atei-</i> <i>tinkai, pasirūpinkim atminti savo draugus did-</i> <i>vyrius</i>	242
<i>Argaus Ugandos Kankiniai</i>	243
<i>Draugo Kūčių naktį</i>	249
<i>Ateitininkų gyvenimo kronika</i>	251
<i>Iš moksleivių gyvenimo: Panevėžys, Vilnius, Jurbar-</i> <i>kas, Prienai</i>	252

Fr. J. Luskaite

J. Vingio

ABEJOJANTIEMS.

(Vertimas sekimas).

O neskelbkit, būk Tėvynė
Jau yr' mirus, broliai!
Mes ją gyvą, mes ją drąsą,
Josios kūną, josios dvasią
Turime ligšiolei.

O neskelbkit, netikėkit,
Būk kapuos Tėvynė!
Jinai rugio grūde auga,
Ją mūs girių pušys saugo
Šakose ipynę.

Dirvose ji mūsų žėri,
Švaistos varpoj kviečio,
Žydi pievos žolynėly,
Kvėpia sesės vainikėly,
Plieno dalgy šviečia.

Ji mūs dainose gyvena,
Ką per kaimus plaukia.
Ja kvėpuoja mūsų žmonės,
Kuomet meldami malonės
„Šventas Dievel“... šaukia.

Ji rytojaus brandų grūdą
Sėja į dirvoną.
Vieverselio lizdą suka,
Auklėja oloj barsuką,
Peni vargšą, poną.

O neskelbkit, būk Tėvynė
Jau kapuose, broliai!
Ją mes gyvą, ją mes drąsą,
Josios kūną, josios dvasią
Turime ligšiolei!

*

*

*

Laimingas tas, kuris be skausmo
Gyvatos rinko vainikus,
Kurs, širdžia skausdamas, be jausmo
Pasaulio mindžiojo takus.

Bet tas galingas, kam spindėjo
Žvaigždė užburta tolima,
Kuri vyliodama žavėjo
Ideja šventa, mylima.

Tik tas galingas, kurs ant žemės
Nešiojo veliavą aukštai,
Ar daugus juokias, ar aptemęs
Keliavo prieplaukon tvirtai.

Ir tas galingas, kurs užviltas
Audrų verpetuose pakris—
Kitiems jis tapo plieno tiltas
Atsiekti amžinas pilis

Algimanto

MYLINČIAI.

Mieloji! man gaila, kad tavo širdelė,
Kaip sunkus akmuo, nuliūdimas prislėgė
Ir tavo jaunystės skambioji dainelė,
Lyg trūkusi styga, nutilo bejėgė!...

Skaisti, nekalta, lyg žvaigdelė dangaus,
Lyg rožė baltoji rūtelių daržely,
Draugė tu buvai tad kiekvieno žmogaus
Ir saule žibėjai jaunųjų būrely!

Ir linksma tau buvo, širdis nedejavo,
O ašarų mėlynos akys neleido,
Siela gi, lyg jūra audroj, nebangavo,
Ramybė ir laime spindėjo iš veido!...

Staiga pajutai tik, kad meilės sparnai
Tave jau pagavo ir neša tolyn...
Širdis suliepsnojo — tu jį pažinai
Ir... meilės bangose grimzdai vis gilyn!...

Dabar vien tau liūdna be jo amžinai,
Ir ilgesio bangos vien supa tave,
Ir skrendi į jį, ir tau skleidžias sparnai...
Be jo tik dangum teramini save!..

Sakyk man, mieloji, ar verta mylėti?
Ir būnant paskendus vien meilės jausmuos,
Ilgėtis, liūdėti, net ašaros lieti
Ir brangią jaunystę skandinti skausmos?...

Neverta?! Bet meilė — galinga ugnis,—
Didingai liepsnoja erdvėj begalinėj!
Maža kibirkštėlė — jau dega širdis
Ir meilė - kankynė tad gimsta krūtinėj!

T e l š i a i.

Erškėt — Radasto

ZVAIGŽDĖS — AKELĖS.

Mes daugel padangėse regim žvaigždžių:
Jos dydžiu nelygios — nelygiai ir šviečia,
Kaip daugel akelių sesučių skaisčių
Nelygiu žvilgiu mano veidą paliečia.

Ir tie tat mažyčiai dangaus žiburiai
Yra milžinai mūs pasaulio berybės;
Jie rieda takais nors kryžmiais, bet budriai
Ir skelbia tuom laipsnį mums Dievo galybės.

Ir kas išmatuos mums berybės gelmes?
Ar spėte ispės kas žvaigždžių tikrą skaičių
Ir žvilgį slaptinę akeliu mergaičių.

Gal būt, kada kūną siela mūs pames,
Patirsime tai, kas nūnai mus kankina—
Ir žvilgį mergaičių ir žvaigždžių sietynus.

Z--tės

Aidas.

Vakaras. Užgeso paskutiniai šviesios saulės spinduliai. Su jais užgeso ir neįvykusios saldžiosios svajonės... Užgeso, dingo...

Tuščia, tylu...

Tik štai pasklydo liūdnai maloni vakaro daina, ir jos aidas pasiekė visus Lietuvos kraštus...

Švelni, rami, maloni, pilna pasiilgimo...

Jos klausės visi, bet mažai kas ją tegirdėjo ir dar mažiau kas ją tesuprato.

Ją aiškiai girdėjo tik tai tamsieji miškai, aukštieji kalnai ir... jaunutė siela.

Ji aiškiai girdėjo ir suprato.

Džiaugsmu virpėjo.

Ir pajuto didelį ilgesį viso to, kas aukšta, nepasiekama, kas tolima, svetima...

Rimtai, tyliai siekė akimis tolį ir giliai, giliai, lyg į kokią bedugnę, skandino žvilgį...

Sit netikėtai atskrido milžinas paukštis, paėmė ją, priglaudė po savo sparnais ir aukštai, aukštai nuneši...

Skrido viršum aukštųjų kalnų, tamsiųjų miškų, giliųjų jūrų ir vis tolyn tolyn siekė.

Žvaigždės po kojų ir viršum galvos mirgėjo. 'l'arytum jos pabiro iš dangaus.

Argi jau taip greit visa atsimainė?

Kas buvo taip tolima svetima, jau dabar taip artima, sava.

Argi? Argi?

Taip. Rodos, jau visa artima sava, bet dar taip aukšta, nepasiekama...

Jau apilso paukštis, neįstengia toliau skristi, tik tai vietoje sparnais plezdena.

Jaunutė siela apsiniaukė ir liūdnai liūdnai prabilo:

— O jūs sunkūs debesys, kam užgulėte man kelią?

O aukštybe, aukso sapnų išsapnuota, begalinių svajonių išsvajota! Tu dar nepasiekama, tu nepasiekama...

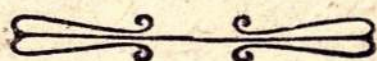
Pažvelgė aukštyn ilgesio pilnos akys ir pamatė žvaigždelytę tokią šviesią, skaisčią, žavimą... Rodos, ji tyliai tyliai prakalbėjo:

— Skrisk aukštyn, aukštyn, aukštyn!... Ten laimės anga.

Tie žodžiai giliai įstrigo jaunutėn sielon. Jie ten liko ir liko amžinai... Jų aidas nuolat atsiliepia ir maloniai, maloniai skamba:

Ten laimės anga...

Aukštyn, aukštyn!...

Žvangučio

Balandis.

(Sk. dr-ui V. St.)

Skaisčiai, skaiščiai saulutė šviečia...

Jos spinduliuose lakioja dangybė balandžių. Jie taip gražūs, kad net akių nuo jų negalima atitraukti. Štai maudosi oro bangose ir kvėpuoja saulės spinduliais...

O ji taip traukia ir vylioja visus į save...

Ir skrenda kiekviens kuokščiausią..

Vienas balandis skaiščiai mėlynas, lyg giedri padangė, turbūt, jau užmiršo žemę; štai skrenda vis aukštyn ir aukštyn. Jau vos bėmatyt..

Draugai liko žemai, žemai...

O saulė vis žibėjo jo akyse, vis buvo toli...

Atėjo jaunutė mergaitė, daili, kaip svajonė... Ištiesė baltas rankutes. Ir apspito ją balandžiai, lyg drugiai skaisčia gėlele...

— Bet kame mėlynasis? Kodel neburkuoja prie mano širdies?...

Mėlynasis suvargęs išlėto nusileido iš aukštybių ir nutūpė ant švelnių jos pečių...

Mergaitė priglaudė jį prie skruostų, o balandis vis į dangų žiūrėjo...

— Balandėli, ar dangus taip vylioja tave? Nebmatai, kas taip myli tave?...

Tyliai nusileido du dangaus Seravimu, švelniai suėmė balandžio sparnus ir nešė jį į Aukščiausiąjį...

Zemė, saulė liko toli, toli...

Aukščiausias meiliai pažvelgė į balandį ir tarė: — Manęs tu siekei, mėlynasis! Ir savo širdelę atnešėi man paaukoti...

— Graži tavo auka ir patinka ji man...

— Jei taip myli mane, eik šen arčiau ir pažink mano dangų...

... Balandžiui pasidarė taip gera, taip saldu, kad jis pamiršo jau žemę, iš kurios žiūrėjo į skaisčiąją saulę... Pamiršo, kaip savo sparneliais brūkštelėjo dailius mergaitės skruostus, suplasnojo, ir vietoj skaisčiosios mergelės liūliavo apie jį du Seravimu...

Viešpats nusikreipė į kitą šalį ir parodė balandžiui žemę. Ji visa buvo vandenyse paskendusi ir ištolo blizgėjo, kaip krištolinė.

— Mano mielas, — vėl kalbėjo Aukščiausias, — ne visur tokia laimė, kaip čia...

— Tenai žemėje oi, kaip sunku!..

— Skrisk, mano balandi, vel į tą žemę ir guosk tenai sužeistas širdis... Užžiebki jose mano meilės liepsną.

— Matai ten žibančią žemę... Gal tik padangėm skrajojai. Nusileisk tat žemyn ir burkuok nelaimingiesiems. Gal tavo balselis jiems vilties įkvėps...

— O ką tik apdainuosi, ką tik sužinosi, atskriski tuojau į mane...

Seravimai vėl suėmė balandėlio sparnus ir leidosi erdve į žemę, kuri darėsi kaskart vis didesnė ir tamsesnė. Atskridę lig oro mėlynės, paleido balandį, kurs, nardydamos jos bangose, nusileido visai iki žemės...

Seravimai išnyko visai iš akių, tik ištolo skambėjo jų balsai: — Kai pasikelsi lig mūsų, vėl nunešme tave į Aukščiausiąjį.

Balandis žaibo greitumu aplėkė pasaulį. Ir išsiilgo Viešpaties!...

... Pasikėlė lyg vilyčia į skaisčiąją padangę ir nepoilgo Seravimai vėl jį nešė į dangų...

Aukščiausias meiliai pažvelgė į balandį.

— Kame skrajojai, mano mielas, kam savo dainas burkavai? — paklausė.

— Aukščiausi, mačiau didžias girias, skridau per aukštus kalnus... Ten tik sniegas ir saulutė. Ir visur savo giesmes burkavau... Jų klausėsi medžiai, nuleidę savo šakas, klausėsi arai, lakiodami padebesiais...

Viešpats maloniai pažvelgė į balandį ir vel parodė ištolo blizgančią žemę...

Balandis dabar skrido į žemą pakalnę.

Ten tyliai kunkuliavo upelis, prie kurio stovėjo šakelės nuleidęs liūdberžis. Netoli stovėjo maža, surūkusi pirkelė, iš kurios girdėjosi gailūs vaitojimai...

Balandis pažvelgė pro langelį ir išsigando: mažoj

skurdžioj lovelėj sėdėjo sudžiūvusi motina, laikanti rankose mirštantį kūdikį...

Balandis norėjo gailiai suburkuoti, bet neįstengė...

... Ir išsiilgo Viešpaties, ir neužilgo Seravimai vėl jį nešė į dangų...

— Aukščiausi, baisus yr pasaulis! Buvau nusileidęs nuo tų gražių kalnų, kur anuokart lakiojau; pamačiau nelaimingą vargšę motiną, kuri taip mylėjo savo kūdikėlį, o tas mirė...

Viešpats švelniai paglostė balandį ir vėl parodė iš tolo blizgančią žemę...

Balandis jau daug buvo matęs vargo bakužių.

Dabar jis skrido į didelį saulės auksu žėrintį miestą.

Skrendant jam pro didelius mūrus, kažkas sutarškėjo... Pažvelgė balandis į mažą geležimis išpintą langelį ir pamatė ten žemėmis apneštą, sudžiūvusį, sutrūkusiomis lūpomis žmogų. Jo rankos buvo sunkiais retežiais sukaltos.

Kalinys pakėlė prigesusias akis į balandį... Sujudusiais jo skruotais nuriedėjo ašaros, kurios, palikdamos baltai gelsvas nuplautas žymes, krito į šaltas akmenines grindis...

— Ar ir tai yra pasaulis?!...

... Ir baisiai išsiilgo Aukščiausiojo. Ir Seraivmai vėl jį nešė į dangų...

— Viešpatie, perdang baisus pasaulis!

— Ar gal kas įstengt jo ašaras nušluostyt?!...

— Mačiau nelaimingą, kurio rankos buvo kruvinos nuo retežių!...

Aukščiausias priglaudė į save balandį ir vėl parodė iš tolo blizgančią žemę...

Ilgai lakiojo ir burkavo balandis, kol visai nepavargo.

Viename sodnely nutūpė ant šakelės pasilsėti... Ap-linkui marguliavo žiedų milijonai...

Balandis pažvelgė į apačią. O ten taip puikios gėlės! Tarp jų ant suolelio sėdėjo mergaitė. Toje žolelių ir gėlių daugybėj atrodė lyg vienas jo Seravimų būtų ten nusileidęs. Dešine ranka ji laikė parėmus savo dailiąją galvikę, nuo kurios per suolelio ramstį krito jai ant pečių dideli švelnių, garbanotų plaukų pluoštai. Balta, kaip sniegas, jupelė neapsakomai dailiai puošė nežemišką jos kūną. Sviesi, plonutė skraistė, lyg angelėlio sparnai, dengė josios pečius ir plasnojo nuo lengvo vėjelio dvelkimo.

--- Bent čia esama laimės--- nudžiugo balandis...

Balandis nusileido ant žemesnės šakelės...

O baisenybė! Ir čia vargas!...

Pro dailius mergaitės piršteliūs, kuriais ji laikė pridengusi akis, sunkėsi ašaros... Ir liūdnai, liūdnai su-
burkavo balandis...

Mergaitė pakėlė ašarotas akis ir nustebo. Tai buvo jos mėlynasis balandis!..

— Balandėli meilusis! Kurgi buvai tu ligšiol? Ko gi slėpeisi tu nuo manęs?..

Ar gi pamiršai, jog taip myliu tave?!...

Balandis pažino balsą tos, kuri iš mažens savo rankutėm jį grūdėliais lesino...

Ir nutūpė ant švelnių, jos pečių ir savo sparneliais šluostė riedančias jos veideliu ašaras...

Seravimai ilgai dangaus mėlynėje laukė balandžio ir nesulaukė liūdni gryžo į Aukščiausiąjį...

Balandis vis šluostė mergaitės ašaras...

Kuomet jinai prispaudė jį prie savo skruostų, balandis atsiminė dangų...

Purptelėjo ir vilyčios greitumu leidosi į aukštybes...

Ilgai balandis skrajojo dangaus mėlynėje, bet Seravimų nebrado...

Nusiminęs ir suvargęs išlėto leidosi į tamsiąją žemę...

Baisiai išsiilgo Aukščiausiojo!

Sudžiūvo visas iš skausmo...

Dažnai jis kildavo į aukštą mėlynę, bet Seravimų niekur neberasdavo...

Ir vėl, jėgų pritrūkęs, gryždavo liūdnas į žemę...

Sykį neramus skrido jis pro puikų, didelį namą, virš kurio auksu spindėjo kryžius.

Pažvelgė pro langą ir pamatė dailiai išpuoštą aukurą...

Prieš jį žibėjo nedidelė šviesa... Tik štai šviesa išsiplėtė dideliu, skaisčiu ratu ir joje išvydo skrajojančius savo Seravimus...

Ir susisuko balandis lizdė po bažnyčios stogu...

Iš ten jis žiūrėdavo pro langą į skaisčius Aukščiausiojo Seravimus... O jie primindavo jam dangų, kurio jis begaliniai ilgėjos. Ir tas šventas, berybis ilgesys gimdė karštoje jo krutinėje stebuklingas giesmes, kurias ir burkavo vargingajam pasauliui...

Ir kiek tose giesmėse buvo begalinės ramybės, kilniausios vilties ir Aukščiausiojo meilės!...

Pasaulis baisus! Jis moka tik ašaras spausti ir širdį gelti!...

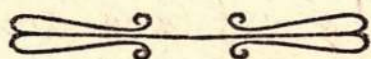
Tik balandžiui burkuojant skausmo ašaros virsdavo vilties ir džiaugsmo ašaromis...

Krutinės, kurios vos kvėpuodavo, jo dainai pasiekus, vis laisviau kilnodavos, o širdis, pasaulio audrą sudaužyta, ramiau plakdavo...

...
Tamsią rudens naktį vaikščiojo šventorinje senas, senas, jau visai pražilęs bažnyčios sargas. Senelio veidas taip buvo malonus, taip pilnos kudykiško ramumo jo raukšlės, kad kiekvienas jį pamatęs sakė šventąjį esant.

Kalbėdamas šventąjį rožančių, jis pakėlė akis aukštyn ir pamatė, kaip du angelėliu suėmė balandžio sparnus ir visi trys išnyko dangaus aukštybėse...

1919. XII. 4.

A. | A.

Ignas Vaitekūnas.

I.

Jau greit bus dveji metai, kaip žiaurių žmonių tapo išplėštas iš mūsų tarpo tas tylus, ramus, nuolankus draugas, kuris tiek daug mums ateitininkams yra žadėjęs. Ir tokį ilgą laiką neteko jo paminėti! Prisiminkim nors dabar.

Kalbėdamas apie Igną Vaitekūną, pirmiausia, neiškenčiu nepalyginęs jo su a. a. Vytautu Endziulaičiu. Kuomet Vytautas, ištremtas iš tėvynės ir radęs ten taip pat ištremtų savo brolių minias, juos pamilo ir pasiryžo jiems tarnauti, dėl jų gyventi, taip pat Ignas, pasilikęs Lietuvoj, pažinęs prispaustus ir nuo vokiečių kumščio vaitojančius tuos pačius savo brolius, irgi juos pamilo, tą meilę auklėjo ir, nors neilgai, tegyvendamas, dar spėjo parodyti tos meilės vaisių. Tie vaisiai labai reikšmingi kritingais mūsų tėvynės laikais. Juos trumpai paminės savo rašiny draugas P. B. Plačiau apie tuos darbus aš tuo tarpu ne manau rašyti. Tik apskritai galima pasakyti, jog Igno atminimas dar ilgai gyvuos ten, kur jam teko darbuotis. Ypač Šeduvos apylinkių darbininkai jo pasigenda.

Stambiomis raidėmis jo vardas bus įrašytas ir Panevėžio Ateitininkų kuopos istorijoje. Nors neilgai jam teko toj kuopoj dirbti, tačiau jau spėjo parodyti daug žadančių dvasios jėgų. Jau būdamas penktoj klesoj išsilavinimu ir žiniomis nesiskyrė net nuo rimtesniųjų draugų vyresniųjų klesų. Toj kuopoj Jo skaitytieji referatai visada būdavo laikomi rimčiausiais ir geriausiais. Taip pat koki nors klausimą diskutuojant Igno nuomonė visad būdavo svari. Nors diskusijose ir aktingai dalyvaudavo, tačiau tuščių žodžių, betikslių ginčų vengdavo.

Visiems buvo gyvas darbštumo ir tiesos ieškojimo pavyzdys. Nors sunkių gyvenimo sąlygų verčiamas vėlai tepradėjo mokytis, tačiau dideliu darbštumu pramoko svetimų kalbų ir daug skaitydavo, ir delto jau gerai buvo išsilavinęs. Rūpindamasis išsidirbti pastovią katalikų pasaulėžvalgą, dažnai linkdavo į abejojimus, bet toliau skaitydamas ir tiesos ieškodamas vėl atsigaudavo. Apie savo tas sielos audras pasipasakodavo ir artimesniesiems draugams ir meiliai kviesdavo juos padėti darbuotis.

Visada buvo drąsus savo nuomonių ir prakilnių katalikų idejų gynėjas. Tame dalyke nepaisė jokio pavojaus. Kada į Panevėžį atėjo bolševikai, kada daugelis vyresniųjų mokinių išbėgo į lietuvių kariuomenę, Ignas pasiliko, norėdamas čia kovoti su besiplečiančiomis bolševizmo idejomis aiškindamas visiems jų baisumą. Ir kol buvo laisvas, jis dirbo. Nors visi, kurie kitaip, negu bolševikai, galvojo turėjo slėptis, tačiau Ignas labai dažnai, ypač mokinių mitinguose, viešai stodavo ginti bolševikų mokinių šmeižiamąsias katalikų mokslo tiesas ir neretai jiems ragus nulaužydavo, nors ir žinojo, kad už tai gali susilaukti negeistinių vaisių.

Taip sunkiose sąlygose neleido nutrūkti ateitininkų kuopos darbuotei. Kadangi daugelis Panevėžio ateitininkų ir pati kuopos taryba buvo išbėgę į lietuvių kariuomenę, Ignas, pasitaręs su pasilikusiais draugais ir draugėmis, sušaukė ateitininkų susirinkimą, kur išrinkta nauja kuopos Taryba ir vėl pradėta darbas.

Nors bolševikuojuantieji „draugai“ ir griežė danti ant Igno ir kitų veiklesniųjų ateitininkų, tačiau ne turėdami geros progos prikibti, negalėjo įkasti. Pagaliau atsirado ir proga. Jo klesos draugas įtarė pas Igną esant priešbolševikinės literatūros. Padarę krata tikrai rado tokios literatūros, netyčia pas Igną kito draugo paliktos. Ir sausio m. 29 d. 1919 m. Igną areštuoja ir pasodina Panevėžio kalėjiman. Po kiek laiko areštavo ir daugiau ateitininkų.

Kiti jų pabėgo, tik paliko Ignos Vaitekūnas ir Antanas Valavičius, kurie, artinantis prie Panevėžio lietuvių kariuomenei, liko išvežti į Dvinską.

Delto norėčiau truputį kaltinti kaikus tuomet buvusius Panevėžio gimnazijos mokytojus, kurie, būdami geruose santykiuose su Panevėžio bolševikų valdžia (ar net kiti, regis, patys toje valdžioje buvo), lengvai galėjo pasirūpinti, kad visai nekalti jų mokiniai nebūtų išvežami. Ypač tai labai skaudu darosi, atsiminus, jog, kaip kaikurie tvirtina, vienas mokytojas net pats išvežimui pritaręs. O dabar tas mokytojas mūsų nepriklausomajam Lietuvoj, kiek žinau, užima labai pelningą vietą, o tie, kurie dėl tos nepriklausomybės taip buvo pasiaukavę, turėjo nereikalingai žūti.

Mes, ateitininkai, kaipo tokie, tiems mokytojams, draugams ir kitiems panašioms žmonėms dabar dovanojame, nors mums ir labai gaila tų taip brangių mūsų aukų. Tik vieno trokštame ir reikalaujame, kad tie mokytojai, draugai ir kiti, dabar, kiek galėdami, gerais darbais atsilygintų už anuos visai negarbingus savo pasielgimus.

Apie mirtį, paskutines Igno Vaitekūno dienas ir šiaip jau apie jo gyvenimą Dinabarko man papasakojo kartu su juo buvęs, o Dvinske vėliau iš ten šiaip taip išsisukęs ir dabar žymus panevėžietis ateitininkas Antanas Valavičius.

Nuo Panevėžio apylinkės į Dvinską buvo išvežę apie 18 žmonių. Pradžioje, kaip tik nuvežė, visi jautėsi dar šiaip bei taip. Bet greit visi nusiminę, kuomet Dinabarko bolševikų laikrašty „Krasnoje Znamia“ perskaite skelbimą: „sočuvstvujuščich bielogvardeiskim bandam razstrielivat!“. Ir nuo to laiko prasidėjęs baisus žūdyimas. Tą pačią dieną sušaudė 48 žmones. Iš 500 tame kalėjime buvusių žmonių per 5 dienas bepalikę vos 120 žm.

Ignas, nors buvęs jau nuvargintas, bet vis dar tikėjęs kada nors atgauti laisvę ir darbuotis atgimstančios Lietuvos naudai. Vis troškęs kodaugiausia įgyti mokslo, kad paskui jį pasigaunant prirodyti, kame yra tikroji tiesa, būtent, kad vien Kristaus moksle tėra galima rasti tikrąją gyvenimo prasmę, pilną visai žmonijai laimę. Išgirdęs apie žūdyimus, jis labai nusiminęs ir pradėjęs vis mažiau tikėtis išeiti iš kalėjimo.

Žūdyimų įvykdavę kasdieną. Kaliniai vis laukdavę mirties ir jautresni baisiai kankindavęsi, nes visi buvę įsitikinę, kad šiandien rytoj visus išbaigsia žūdyti. Gilią tragediją gyvenusi ir Igno siela. Vienintelis jo nusi-

raminimas buvusi malda. Pagaliau atėjęs toms kančioms galas.

Gegužio 26 d., 4 val. po pietų į panevėžiečių kambarį atėjęs Revoliucinio Tribunolo pirmininkas su kareiviais ir, neva padaręs tardymą, pasižymėjęs, ką tą naktį turėsią sušaudyti.

Nuo tos valandos visi to kambario kaliniai dar labiau nuliūde ir kankinęsi, nes niekas jų nežinojęs, kuriam teks tą dieną mirti. Buvę ten visokių: ir turtuolių, kaip baronas Ropas, ir inteligentų, baigusių universitetus, ir tikrų proletarų, ir tikinčių, ir netikinčių. Tik tą valandą visi pasidarė tikinčiais, visi pradėję melstis. Apie 8 val. vakaro vėl atėję prie to kambario raudonarmiečiai ir išsaukę 12 žmonių. Palikę tik 6 žm., kurių tarpe ir jau minėtas draugas Antanas Valavičius. Paskirtus sušaudyti, kurių tarpe buvęs ir Ignas, uždarę atskiram kambarį. Kaikurie jų sako, net proto netekę. Tačiau Ignas gana ramiai atsisveikinęs su pasilikusiais ir, palinkėjęs, jei liktų gyvi, sėkmingai darbuotis tėvynės Lietuvos ir Kristaus idėjų labui, taip pat nuėjęs į paskirtąją vietą.

Apie 12 val. nakties automobiliais atvažiavę kiniečiai ir, nuvežę Igną ir kitus už miesto į šaudymui paskirtą vietą, nužudę.

Taip žuvo nuo tariamų „proletarų“ žmogus, kuris pats buvo tikras proletaras, kuris rengėsi ne kam kitam, kaip tik tiems patiems proletarams tarnauti, juos žadinti iš miego, kad suprastų, kur juos veda šių dienų „gražųjų“ idėjų skelbėjai.

Tiems skelbėjams, jei jie yra samoningi, taip pat reikėtų pagaliau rimčiau pradėti galvoti, kur jie gali ateity žmonią nuvesti; kad jau šiandien savuosiuose yra idiege tokią neapykantą, kad jau 18 — 20 metų vyrukas, jei jam palieptų jo idėjos draugai arba ir nelieptas, nesidrovėtų net savo tikrąją motiną pasmaugti...

Tau, brangus Ignai, tebūna lengva svetimoji žemelė, tesuteikia Tau Aukščiausias už tavo darbus ir kančias daugiaus laimės!

Mes, tavo draugai, kiek galėdami, rūpinsimies, kad Tavo ir mūsų pradėtieji darbai pasiektų savo tikslo.

K. Augis.

Šiliskiai, 1920 — IX — 15.

II.

Bolševikų nužūdytasis Panevėžio gimnazijos mokinys Ignas Vaitekūnas gimė iš valstiečių tėvų kovo m.

12 d. 1896 metais Bankų sodž. Šeduvos parapijos dūmų prismulkusioje bakužėlėje.

Mokslo pradžia gavo iš savo tėvo, kuris, nors senosios kartos žmogus, tačiau buvo žymiai prasilavinęs ir mėgdavo skaityti įvairias lietuviškas knygas, nežiūrėdamas to, kad jo laikais jos būdavo sunkiai gaunamos ir pavojinga laikyti.

Kiek paaugęs, Ignas, kad ir linko į skaitymą ir mokslą, tačiau jo tėvų neturtas (tėvas turėjo tik 7 deš. žemės) vertė griebtis rankų darbo, kad pelnytis duoną. Dirbo kalviu prie savo brolio, ir, bent kiek pažinęs tą amatą, visumet imdavosi taisyti ir dirbti painesnius daiktus, kurie reikalavo daugiau galvojimo.

Visą laiką iki karo, būdamas „Blaivybės“ draugijos narys, uoliai lankydavo jos susirinkimus ir, būdamas abstinentas, platino draugų tarpe blaivybės idėją, nieko nežiūrėdamas, ar tas kam patiks ar ne.

Nuo 1913 metų, kuriant Šeduvoj jaunimo „Pavasarininkų“ kuopą, a. a. Ignas jau tiek buvo prasilavinęs, kad kūrėjai jį pirmutinį pakvietė toje organizacijoje darbuotis. Įstojęs į kuopą, buvo tikrai vertas pavasarininko vardo. Visą liuoslaikį pavesdamas mėgiamųjų knygų ir laikraščių, „Pavasario“ ir kitų, skaitymui, susirinkimuose ir šiaip pašnekesiuose su savo vienminčiais dalydavosi įgytomis žiniomis. Taip-pat nevengdavo susitikti ir su griežtai priešingai manančiais, kad ginčiuose nurodyti jų klaidas. Pasirinkdamas skaitymui knygas, visada žiūrėdavo tokių, kurios reikalauja didesnio proto įtempimo ir verčia galvoti. Sunkesniasias skaitydavo po kelis kartus, kad tik geriau suprastų autoriaus mintį.

Nuo 1915 m., liovusis eiti „Pavasariui“, Šeduvos „pavasarininkų“ kuopa pradėjo leisti rankrašty laikraštėlį „Darželis“. A. A. Ignas visą laiką jame uoliai bendradarbiavo. Dangiausia rašinėdavo eilių. Po eilėmis pasirašydavo slapyvarde „Girionis“, prozoje — „Dundzila“. Visą laiką taip uoliai velionis Ignas save vertė prie skaitymo, kad, praleidžiant ištisas naktis prie knygų prie mažos smilkstančios lemputės, visai suvargo ir net akis buvo susirgdinęs.

Matydamas jaunikaitį taip karštai siekiant šviesos, kun. Vaitekūnas (Iguui ne giminė) pradėjo rūpintis leisti Igną pasimokyti. Duodamas jam pašalpos, išpradžios siuntė jį į p. Liaudanskį, vėliau į studentą Stasevičių, kurie prirengė jį 1917 m. į 4-tąją Panevėžio gimnazijos klesą.

Kuomet 1916—17 metais žiauriosios vokiečių valdžios galva Isenburg'as grūdo į barakus mūsų jaunuolius, priversdamas pusnuogius ir alkanus kentėti šaltį ir badą savo vadinamuose „darbininkų batalijonuose“, tuomet reikėjo kas nors daryti. Ir šit didžiausios priespaudos ir šnipavimo metu Šeduvoj susidaro nedidelis drąsuolių būrelis, pasivadinęs „Laisvosios Lietuvos kovotojų Sąjunga“, vargais-negalais išgijęs hektografą, paskleidžia Panevėžio, Šiaulių ir Kedainių apylinkėse atsišaukimų, ragindamas jaunuolius ne pasiduoti vokiečiams ir grąsindamas visiems, kurie padės priešams suiminėti mūsų jaunimą. Tų „Laisvosios Lietuvos kovotojų“ eilėse buvo ir Ignas Vaitekūnas. Jo kilni siela ir karšta tėvynės meilė skaudžiai atjautė kiekvieną žiauraus okupanto pasiryžimą mindžioti mūsų laisvę ir teises. Jis tame darbe atlikdavo pavojingiausius žygius, kuopuikiausiai išpildydamas sau pavestąjį uždavinį.

Būdamas jau gimnazijoje, a. a. Ignas, parvažiuodamas atostogų, nors visumet turėdavo daugybę duodamų pamokų, iš kurių išimtinai gyvendavo, nepamiršdavo ir kitų naudai pasidaruoti. Galima būdavo matyti visur jį besidarbuojant. Susikūrus Šeduvoj jaunimo „Artistų mėgėjų kuopelei“, jis buvo pirmutinis josios darbininkas.

1918 m. rudenį, kada vokiečių galybė liko sutrupinta ir mūsų tėvynė, atsiradusi ant naujo gyvenimo slenkščio, pradėjo organizuotis, išpradžių kurdama savivaldybių organus, dr. Ignui atsirado progos imtis naujo darbo. Kartas nuo karto atvykdamas iš Panevėžio į Šeduvą, nekartą plačiose valščiaus sueigose kalbėdavo organizuotės reikalu arba gindamas nuskriaustųjų teises.

1918 m. pabaigoj, per Kaledų atostogas, padėjo Šeduvos apylinkės dvarų darbininkams įsikurti Krikšč. darbininkų profesinę Sąjungą ir, pats būdamas mažajam darbininko sūnus, uoliai ragino darbininkus organizuotis, nurodydamas jiems daromas skriaudas ir neteisybes.

Užėjus 1919 metams ir pradėjus kartu su jais dvokti raudonųjų rusų gaujų antpuoliu į mūsų taip nualintą tėvynę, darbininkuose pradėjo rasti įvairų abejojimą, juo labiau, kad prisiūstieji už rusų pinigus Kapsuko agentai piešė raudonuosius „žemės rojaus kūrėjais“. Ir čia Ignas stojo į darbą. Susirinkimuose ir privačiai visumet išpėdavo darbininkus kad saugotūs naujos komisarų verguvs ir neleistų naujos mūsų tėvynės okupacijos. Nors tas komisarų agentams nepatikdavo ir iškart bandė jie

jo argumentus savo šmeižtais bei gausiais pažadėjimais atremti, bet pasijuto bejėgiais, nes Jgnas tuomet jau pakankamai buvo apsišarvojęs reikalingomis žiniomis ir, niekur nieko nevengdamas, drąsiai nuorodinėjo jų pinkles, į kurias stumia mūsų tėvynę ir kartu su ja darbininkų luomą. Ir savo gyvenimo rimtumu ir prirodymais visuomet pagaliau įtikindavo jo pusėje esant tiesą.

Kiek ką dirbo Panevėžy, mums nėra žinoma, tik žinoma, kad Igną, išvežę iš Lietuvos, nužūdė raudonųjų rusų gaujų budeliai, iduodant nužūdytojo vienaklesiui draugui ir kaimynui (? R e d).

Tą privalo nepamiršti visi žuvusiojo dėl tėvynės laisvės Igno draugai ir visi Laisvosios Lietuvos Kovotojai.

Draugas P. B.

Lapkričio 10 d. 1919 m.

A. + A.

Antanas Jasiūnas

Pamilo liūdną mūsų šalį
mirties juodasis angelas, pamilo...
L. Gira.

Gaudžia vario varpai, o tylus gėdulingas jų gaudesys skelbia liūdną, skaudžią žinią.

Nuolat jie gaudžia: ir ankstų rytą, ir vėl vakarą, ir kai saulytė meiliai šypsos dangaus žydrumoje...

Tikrai pamilo mūs vargo šalį juodasis angelas! Nutraukia gyvybės siūlą tam, kuris to mažiausia tikisi.

Štai šiandien vėl gaudžia varpai, vėl skaudi žinia virkdo mūsų širdis. Ziaurioji mirtis išplėšė iš mūsų tarpo vos tik ruošiantisį į gyvenimą draugą Antaną.

Draugas Antanas gimė Puodiškių kaime 1901 metais. Pradinį mokslą gavo iš savo dėdės kun. Balčiūno. Išbuvęs kiek laiko pas dėdę gryžta į namus ir čia, dar kelis mėnesius pasiruošęs, 1916 m. pradžioj, stoja į Panevėžio Gimnaziją. 1919-ųjų metų pradžioj, pradėjus bolševikams veržtis į Lietuvos gilumą, jis stoja į lietuvių kariuomenę. Išbuvęs kariuomenėj keturis mėnesius, po vasaros atostogų vėl gryžta tęsti ankščiau pradėtąjį darbą. Bet šie metai jam buvo paskutiniai mokslo metai...

Baigęs 6-ją klasą, grįžta į tėvus vasaros atostogų ir čia, susirgęs dezinterija, liepos 23 dieną apleidžia šią vargo žemele.

Kaip apie mokinį tik tiek tegaliu pasakyti, kad visumet stengdavosi kosažiningiausiai atlikti duotąjį darbą. Liuoslaikiu mėgo skaityti knygas ir paišyti. Ypač paskutiniu laiku paišymą mėgo.

Organizacijos darbo ir nesišalino: jau nuo 3-sios klesos buvo Ateitininkų kuopos nariu.

Visuomeninio darbo, kiek mokiniui prieinama, visumet stengdavosi neapleisti, dalyvaudamas kaimo jaunimo susirinkimuose ir šiaip sueigose. Ypač mėgo paruošti jaunimui gražių pasilinksminimų, kuo jaunimas visumet būdavo labai patenkintas.

Dr. Antanas maž tegyveno. Tačiau nors trumpu savo gyvenimu davė mums keletą gerų pavyzdžių, kurių mums reikėtų ne pamiršti.

Jam mirus netekom vieno darbininko, kuris daug žadėjo nudirbti. Gaila mums jo, kaip draugo, gaila kaip to pat idealo siekėjo ir kaip daug žadėjusio tėvynės labui nudirbti.

Tegu ilsisi Kristuje jo skaisti vėlė!..

Žvalgvytis.

Karo mokykla lapkr. 21 dieną.

Sermėgio

Kiek ateitininkai dedasi Lietuvos Nepriklausomybei iškovoti.

Vos tik pradėjo brėkšti Lietuvos padangė, vos tik, pradėjo realizuotis Lietuvos Nepriklausomybės idėjos besikuriant pirmiesiems kariuomenės būreliams, nors dar iš visų pusių slinko tamsūs debesys su didžiomis audromis ir mirties šmėklomis, ateitininkai nei kiek ne abejodami, be mažiausio svyravimo pirmieji stoja ginklu rankoje tą Nepriklausomybę kūnyti. Stoja visi, kas tik gali ginklą valdyti. Pirmąją Karo Mokyklos laidą sudaro veik vien iš ateitininkų, pirmųjų kariuomenės organizatorių;

pirmą šauksmą kaime stoti į Lietuvos kariuomenę išgirsta iš jaunos, karštos ateitininko krutinės, pirmi paleistieji kraugerių bolševikų pusėn šūviai tai buvo iš ateitininko rankoje laikomo šautuvo, pav. buv. Panevėžio bataliono 1. p. pulke ir k. Tuo tarpu mūsų vadinamoji „pažangioji“ moksleivija „Aušrininkai“ arba laikėsi pasingai ir žiūrėjo, kas toliau bus, arba tarnavo Kapsukui, nes jokių būdu ne galėjo įsivaizduoti, kad Lietuva atsispirtų tai galingai bolševikų bangai. Ateitininkai gi žinojo, ką neša Lietuvai bolševikai, žinojo, kad jie neša badą, kraują ir didžiausią vergiją, jie aiškiai visa tai suprato ir stojo žūtbutinėn kovon ir laimėjo. Kas gi būtų buvę su ateitininkais, jei bolševikai būtų užgrobę Lietuvą? Jie pirmieji būtų gavę kulipką į kaktą. Tai vienas aiškus atsakas.

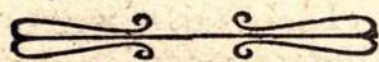
Savo pradėtąjį darbą jie varo tokiu pat pasiaukojimu ir toliau. Antrojoj, trečiojoj ir ketvirtojoj karo mokyklos laidose mes matom didelį ateitininkų skaičių. Galų gale, prasidėję smarkiems mūšiams su lenkais, ateitininkai, kurie dar buvo gimnazijose, meta mokslą ir vyksta partizanais į frontą.

Kad tinkamai charakterizuoti ateitininkų dėjimas Lietuvos Nepriklausomybei iskovoti, gana bus paminėjus vienos kitos ateitininkų kuopos į kariuomenę išėjusių narių skaičių ir bent žymesniųjų žuvusių ateitininkų vardų. Pav. viena Panevėžio ateitininkų kuopa davė tik karininkais bene 40 žmonių! O kiek jau garbingai krito karo laukel! Garbingiausiai kritęs kovose su bolševikais Mariampolės ateitininkas leitenantas Sidaravičius, leitenantas Kasperavičius, leitenantas Telksnys, vyresnysis leitenantas Adomaniš, leitenantas Kazys Matulaitis, leitenantas Styra, vyresnysis leitenantas Stepulionis, leitenantas Steigiamojo Seimo narys Antanas Matulaitis, geriausi Lietuvos aviatoriai leitenantai Rauba ir Kumpis, partizanai: Vincas Dovydaitis, Jonas Ambraževičius, Stasys Klimavičius, bolševikų sušaudytas Vaitekūnas ir daug kitų — tai vis kilniausi ateitininkai, kurie jau paaukojo savo gyvastį Tėvynės Laisvės aukure. O kiek ateitininkų dirbo ir dirba eiliniaisiais kareiviais ir įvairiose karo įstaigose.

Taip, ateitininkai dirba milžinišką Lietuvos Nepriklausomybės gynimo darbą. Tuo jie dar kartą parodo, kad jie jau yra visai subrendę, kad jie neatitolę nuo savo įsitikinimų, kad jie moka gyvenime vykinti visa tai, ką tik savyje jaučia nors ir užtų didžiausios viesulos, didžiausios

audros. Ateitininkai jau moka žiūrėti gyvenimui stačiai akysna.

Čia tik labai trumpai tepaliečiau ateitininkų darbuotę Lietuvos Nepriklausomybei iškovoti, tik vieną žvilgį temečiau, tik vieną bruožą tedaviau. Mums reikalinga šis klausimas tiek plačiai paliesti, kiek plačiai ateitininkų buvo ir yra tas darbas varomas. Užtat kiekvienas ateitininkas, kuris tik šio dalyko arčiau stovi, šią sritį geriau pažysta, ar koki nors laikotarpį, privalėtų plačiai „Ateities“ lapuose ją aprašyti, kad susidarytų tinkamas ateitininkų darbuotės Lietuvos Nepriklausomybei iškovoti vaizdas. Tik duokit kuodaugiausia faktų. Jų yra labai daug, tik reikia noro ir sugebėjimo rinkti ir viešumon kelti.

Ateitininkai, pasirūpinkim atmint savo draugus didvyrius!

„Daugiausia ateitininkų išėjo į karo lauką, daugiausia jų ir žūva“... pasakė neseniai vienas įžymiausiųjų mūsų visuomenės darbuotojų. Jo balsas čia tai visuomenės balsas. Šis balsas yra toks ryškus ateitininkų tėvynės gynimo darbo pripažinimas, kurį išgaut tėra buvę galima tik mūsų draugų krauju, karo laukuose išlietu.

Sitie, mūsų tėvynės laisvę begindami kritusieji garbinga mirtim mūsų draugai, tai yra mūsų, ateitininkų, organizacijos didžiausia puošmena, tai keliarodžiai mūsų istorijoje, tai skaisčiausi deimantai ateitininkų darbų vainike, tai mūsų amžninieji pavyzdžiai ir pasididžiavimas...

O betgi, kaip maža ligšiol ir mes patys apie tuos mūsų a. a. draugus didvyrius, jų žygius ir garbingą mirtį žinojom ir kitiems parodėm. Ar daugelis šiandien žino, kad Sidaravičiai, Kumpiai, Raubos ir d. k., tai vis ateitininkai. Ne apie vieną jų ligšiol net mūsų „Ateity“ nebuvo nė jokios žinelės, nė paprasto nekrologėlio padėta. Patys esam kalti jų gyvieji draugai, kad savo garbingais numirėliais nepasirūpinam. Tai nedovanotinas mūsų nerangumas. Taip ilgiau būt nebegali!

Stai vieno paskutiniaisiais laikais garbingai kritusių del tėvynės laisvės ateitininkų, a. a. Vinco Dovydaičio

draugių ir draugų būrelis, nesitenkindamas ir tuo, palygint, plačiu jo neilgo gyvenimo ir garbingos mirties aprašymu pereitame „Ateities“ sąsiuvinį, yra dar sumanęs ir pasiryžęs apie šį savo neužmirštamą draugą išleisti ir atskiras knygeles su smulkiausiu, kiek tai bus galima susekti, jo gyvenimo, karo žygių ir mirties aprašymu. Tad šiuo atsisaukimu pirmon galvon ir prašom visų a. a. Vinco draugų(ių) padėti mums tą darbą atlikti, suteikiant mums žinių apie jo būdą, atsiunčiant jo rašytuosius laiškus, žodžiu, pranešant tipingų žinių iš gyvenimo, darbo įvairiose srityse, karo žygių ir mirties.

Be to, šiais žodžiais norime paraginti susikurti ir visur tokių būrelių savo garbingai kritusiems draugams atminti, kurie lygiu būdu imtūsi rinkti žinių apie tuos savo kitus kritusius draugus, apie kuriuos ir mes patys ir platesnioji mūsų visuomenė per maža nežinome. Surinktosios žinios ir atvaizdai turės būti ar atskirai, tų draugų biografijose, ar „Ateity“, ar kaip kitaip išspauzdintos. Būtų tikslingiausia visos tokios žinios pasiųsti „Ateities“ redakcijai, kuri pasirūpintų jas tinkamai sudoroti.

Taip rinkdami medžiagą mūsų a. a. neužmirštamų draugų biografijoms, mes atliktume didelį darbą ir mūsų organizacijai ir platesniajai visuomenei. Tuo mes klotume garbingus ateitininkų organizacijos istorijos kelius; tuo paragintume ir kitas organizacijas ar visuomenės grupes pasirūpinti savo artimaisiais; tuo būdu ilgainiui susikurtume tikrą mūsų dėl tėvynės kritusiųjų didvyrių galeriją, kurių didvyringais darbais gerėtųsi, didžiuotųsi ir sektų mūsų būsimosios kartos.

Tad draugės ir draugai ateitininkai, padirbėkim savo garbingai kritusiems draugams didvyriams atmintį. Tuo suteiksim džiaugsmo ir jiems, jau esantiems kitame gyvenime, ir sau susikursim nenykstamų sekimo pavyzdžių!

A. a. Vinco Dovydaičio draugių ir draugų būrelis.

Ugandos kankiniai.

Argauš

Mūsų laikais dažnai tenka girdėti nuomonę, būk mūnai nebese, nė šventųjų, nė, juo labiau, kankinių. Ši

nuomonė yra perdėm klaidinga. Kad ir mūsų laikais yra šventųjų ir kankinių, liūds kad ir šis papasakojimas apie Ugandos kankinius.

Uganda — tai anglų valdomosios rytų Afrikos sritis, ekvatoriaus zonoje. 1200 metrų virš jūrų paviršiaus yra ežeras, vadinamas Victoria Nyassa, kuris savo vandenys suplukdo į aukštutinį Nilą. Yra tai begaliniai gražus kampelis, kame viešpatauja amžinas pavasaris, kame žemė be kultūros gamina tropikų produktų, kame temperatūra svyruoja tarp 13° naktį ir 30° dieną.

Vyrai yra pavedę moterims įdirbti taip našią žemę, sau pasilikdami vien ožkų ir jaučių bandų saugojimą. Gyventojai augsto ūgio ir gražios sudėties.

Politinis susitvarkymas — pirmą kartą. Absoliutaus visavaldžio viešpačio princo įgaliotiniai valdo tvarko atskiras šalies dalis. Religija vien juokingiausių ir žiaurių prietarų rinkinys (? Red.). Jie meldžiasi daugiausia pikto sioms dvasioms, jas ramindami.

Antrojo 19 šimtmečio pusėj Ugandos karalius Mtesa priėmė anglų protestantų misionorius. 1879 metais, keliavę 14 mėnesių, atvyko ir garsūs katalikų misionoriai Baltaisiais Tėvais vadinami, nekartą pasižymėję savo drąsa ir pasiaukojimu. Jie pradėjo sėkmingai varyti savo darbuotę ir čia. Pereinantieji į katalikybę ngandiečiai tebuvo leidžiami priimti krikštą tik po 2-jų metų religijos mokslo ir dar kelių mėnesių katechizacijos centraliniame katechumenate.

Karalius Mtesa mirė 1884 m. Jo sūnus Muanga iškart rodėsi krikščionims palankus. Jų tarpe jis turėjo net geriausių draugų. Jo rūmai buvo pilni „žmonių, kurie meldžiasi“ — taip vadindavo Ugandoj krikščionis. Tačiau Muanga pasilaikė vieną sau ištikimą žmogų, įniršusį stabmeldį, taip vadinamą premierministerį, kuris, matydamas savo įtakos mažėjimą ir bijodamas, kad jo branginamos vietos neužimtų daug gabesni už jį krikščionys, stengėsi įtikinti karalių, krikščionis esant jo absulutinės valdžios priešus. Kas jam ilgainiui šmieštais ir intrigomis ir pavyko padaryti.

1885 m. gale ir pirmais mėnesiais 1886 m. 6 ištikimiausi rūmų karininkai ir intimūs karaliaus draugai mirė baisiuose kankinimuose.

Galop gegužio 26 d. 1886 m. karaliaus dekretu tapo paskelbtas visuotinas krikščionių persekiojimas. Krikštytųjų tebuvo ne daugiau 200 žmonių. Misionoriai manė, kad jų naujieji krikščionys, tik išgirde apie persekiojimus,

tuojau ir atsižadės krikščionybės. Tačiau įvyko neįtikėtinas dalykas. Vos tik pakrikštytieji murinai išgirdo apie persekiojimus, kaip visu būriu atbėgo į karaliaus rūmus, geizdami gauti kankinių vainiką.

Viso labo nukankintųjų įvairiose apilinkybėse skaičius siekia 130 žmonių. Iš to skaičiaus tik 22 žmonių pavardės tėra žinomos. Likusiems gi yra taikoma senųjų amžių graudinanti formula — „quarum nomina Deus scit“ (kurių vardus Dievas nežino).

Iš žinomųjų 22 žmonių 9 buvo atskirai kiekvienas žiauriausiai nukankinti. Mes čia kalbėsime tik apie kitus kankinius — 16 žmonių artimiausiųjų karaliaus tarnų arba pažų. Jie buvo visi nuo 16 — ligi 25 metų, karaliaus arba jo princessų tarnai. Muanga žinojo juos esant krikščionis. Jo įniršimas ant jų padidėjo dar asmeniniais pobūdžiais, nes šie jaunieji tarnai, atsivertę į krikščionybę, atsisakė pildyti kaikurius brutalius karaliaus užgaidus, kurie buvo priešingi Kristaus mokslui. Gegužio 26 d. 1886 m. karalius įsakė visiems susirinkti rūmų salėje, kreipdamasis į juos: „kas iš jūsų tarpo nori atsisakyti melstis — lieka prie manęs; likusieji — teeina salės apačion“. Tuojau vyresnysis jų Karolis Lwainga atsistojo, jo ranką pagriebė jauniausias 12 metų Kizito ir abu nuėjo salės gilumon. Juosius vienu ypu pasekė likusieji draugai.

„Taigi tiesa, kad jūs norite pasilikti krikščionys!“ — sušuko Muanga. „Taip, atsakė vienu balsu, esame krikščionys ir visada jais liksime“. Tada Muanga kreipdamasis į budelių viršininką, salėje stovintį, ryktelejo: „Užmukš juos!“ Budelių burys, kurie pasirengę laukė prieangy, įėjo ir pradėjo jaunuolius skaudžiai ir žiauriai plakti. Tačiau budelių vyresnysis, visas sujudintas, lyg svyruoja — kankinamųjų tarpe jo 15 metų sūnus. Jis, pasikvietęs sūnų nuošaliai, kalbiną jį pasislėpti jo namuose, jis net maldauja. Tačiau sūnus drąsiai atrėžia: „niekad! Aš noriu mirti kartu su mano draugais!“

Po poros valandų visi pasmerktieji lentose prakištom galvom ir rankom supančioti jau keliavo pesčiomis į bausmės vietą už 60 kilometrų.

• Vieton nusiminimo ir verksmo visų veidai spindi džiaugsmu. Jaunesnieji juokauja iš savo keistos padėties. Į trečią dieną sunkios ir paskutinės kelionės, pasmerktieji pasiekė Nabugongo atkalnės — bausmės vietos. Tačiau budeliai dar visą savaitę rengia malkas ir laužus. Per šią savaitę jaunieji kankiniai išbuvo atskirti kiti nuo kitų, įmesti į įvairias lindynes. Pagaliau anksti rytą birželio

3 dieną bugnų garsas ir budelių šauksmai davė kankiniams suprasti, kad jau aušta jų paskutinioji diena. Išblyškę nuo kentėjimų ir badavimo veidai nušvito. — „Koks geras Galybių Dievas“ — kartoja visi vienu balsu. Štai ir paskutinioji ceremonija. Sulyg Ugandos papročių nuteistieji mirti privalo pradefilinti (eilėje praeiti) pro budelių vyresnįjį, kuris paliečia savo lazdos galu kiekvieno galvą.

Šį kartą pirmiems išpuole eiti — Denis Kamyuka, Simon Sebuta ir Karoliui Wérabé. Ir budelis jų nepalietė. Likusius kiekvieną pasiekė fatalinis ženklas. Jau visus sustatė ant laužų, pririšo, o tų trijų pirmųjų ne liečia. Pradėjo nerimti, kam tokia išimtis. Pasirodė, kad karaliaus princesos išprašė jiems, kaip savo pažams, mirties bausmės dovanojimą. Siems protestuojant ir nerimstant, budeliai ir juos pastato ant laužų ir žada po kitų sudeginti.

Tuo tarpu vienas budelis kartoja Golgotos pasityčiojimą, sakydamas: „Tuoju pamatysim, ar jūsų Dievas jus išgelbės iš ugnies“. Vienas kankinių jam atsako: — „Jūs galite sudeginti mūsų kūnus, bet mūsų vėlių jūs nepaliesite“. Kyla triukšmas. Budelių vyresnysis, pamatęs jau pririštą ant laužo savo sūnų, dar kartą maldauja jį pasislėpti. Bet šis atsako: „karalius tau įsakė mane nužudyti, tad užmušk! Aš noriu mirti dėl Jėzaus Kristaus“. Tėvas susigriaužęs pašnibžda kažką į ausį vienam savo pagalbininkų. Šis smarkiai suduoda lazda per galvą jaunaui kankiniui ir jo lavoną užmeta ant laužo. Visi laužai tuoju tapo padegti. Išsiplėtusi ugnis privertė pasitraukti budelius tolyn. Nuo laužų nesigirdi jokio skundo, jokio šauksmo. Girdisi vien garsi malda. Balsai, besiplečiant ugniai, darosi smarkesni ir po kelių minučių visai nutyla. Ugnis nusilpsta ir laužo vietoj vien apdegę kaulai lieka. Budeliai dar kiša malkų, kad sunaikinus ir tuos kankinių likučius — kaulus. Tuo būdu būtų nelikę nė mažiausios kankinių relikvijos, jeigu ne viena žiauri išimtis, padaryta budelių vyresniojo kankinių vyresniajam Karoliui Lwangai. Kada šis kartu su kitais pasmerktais defiliavo pro budelį, šis, padėjęs jam ranką ant peties, tarė: „Tave aš sau rezervuoju“. Ir Karolis Lwanga tapo sudegintas atskirai silpna ugnimi, kad davus aukai pajusti visą kentėjimų baisumą. Jau kojos kankinio buvo sudegusios, o krutinė dar buvo neliesta. Dievo meilė palaikė kankinį ir padėjo iškęsti skausmą. „Tu man ant kojų pilstai šiltą vandenį — tarė jis budeliui, — bet būk atsargus, kad kada nors nepatektum į negeštamą ugnį“.

Nuo šito kankinio ir liko trys kaulai. Jie buvo kiekvienas atskirai patalpinti sidabriniuose relikvijaruose, kurių vienas tapo įteiktas Šventajam Tėvui, antras — Generaliam Apaštališkajam Ugandos vikarui, trečias Baltųjų Tėvų vyriausiajai įstaigai Alžire.

Trys likusieji neofitai, kuriems bausmė tapo dovano-ta, visgi laukė budelius išpildysiant savo pažadėjimą juos sudeginti. Tačiau, kadangi šie turėjo karaliaus įsakymą parvesti juos gyvus, tad nedryso įsakymo laužyti ir, nežiūrint į maldavimus, parvedė atgal į rūmus.

Kitų devynių kankinių mirtis buvo daug žiauresnė. Kaikurie jų, ypač Motiejus Morumba, pakėlė tokius kankinimus, apie kuriuos pamanius žmogaus mintis iš pasibaisėjimo stingsta.

Birželio 6 d. šių 1920 m. Šventasis Tėvas gražiausiomis ir iškilmingiausiomis apeigomis šv. Petro Bazilikoje visus 22 Ugandos kankinius priėmė į katalikų Bažnyčios palaimintųjų skaičių.

Pilnutėlėje didžiulėje šv. Petro bazilikoje be kitų išymiųjų iškilmės dalyvių kardinolų, vyskupų, ambasadorių, ypatingą visų dėmesį kreipė Baltųjų Tėvų misionierių būrys jiems skirtoje atskiroje tribūnoje, kurių tarpe buvo du Ugandos murinu, kurių baltos tunikos buvo apsiaustos juodo šilko ploščiais auksu atsiųstais pakraščiais. Juodu buvo atvykęs į Romą dalyvauti jų draugų ir brolių kankinių beatifikacijos iškilmėse.

Vienas jų Juozapas Hzingirisu, nūnai provincijos viršininkas anais persekiojimo laikais jau buvo žinomas Ugandoje asmuo. Jis persekiojimo metu buvo karaliaus pasiųstas į vieną kaimynę tautelę Ugandos atstovu. Sužinojęs apie 13 savo draugų pažų mirtį, jis tuoj gryžo į Uganda ir, neatsižvelgdamas į savo dar stabmeldiškos šeimynos maldavimus atsižadėti krikščionybės, draugų g krikščionių kalbinimus pasišalinti, jis, atėjęs į karalių, pripažino esąs krikščionis. Muanga pašaukė budelį ir jam idavė Hzingirisu. Ačiu didelei jo šeimynos įtakai į karalių bausmės pildymas liko atidėtas. Taip Juozapas Hzingirisu liko įmestas į tamsų rūsį geležimis apkaltom kojom rankom ir į lentą išpraustu kaklu, kame iškalėjo dideliose kentėjimuose 28 mėnesius, kol Dievo bausmė nepalietė kraugerio Muangos.

Išsigelbėjęs nuo mirties, Juozapas visą gyvenimą pripildė gražiausiomis krikščionių dorybėmis. Jis yra 12 vaikų tėvas.

Antras murinas 48 metų — tai anas mažutis Denis Kamyuka, kurį mes matėme skausmo perimtą prie laužų, nuo kurių jo deginamieji draugai kankiniai dangaus pasiekė. Nė politinė garbė nė šeimynos džiaugsmas (jis yra 14 vaikų tėvas), nė pagarba, kurią jam teikia Ugandos krikščionys negali jį nuraminti. Mat jį aplenkė laimė mirti dėl savo Dievo. Jam dar dabar rodos, jog girdi savo draugo Bruno Mbaga balsą, kuris šaukia jam iš liepsnų sūkurio: „Denis, sudiev! Aš einu į dangų“.

Nė vienas, kas dalyvavo iškilmėse, nepamirš to senelio, kuris visą ceremonijos laiką išbuvo karščiausioje maldoje, nuolat pakeldamas pilną ašarų žvilgį į galeriją, kame, sulyg papročio, buvo išstatyti tą dieną beatifikuojamųjų paveikslai su lelijomis arba palmėmis rankose.

Kitų Baltųjų Tėvų tarpe buvo ir tėvas Giroult, kuris kartu su Mgr. Livinhoc, dėl senatvės negalėjusiu į iškilmės atvykti, krikštijo Ugandos kankinius.

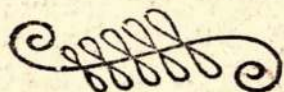
Ištikrųjų jaunieji Ugandos kankiniai, kurie mirė vienuotės minties vedami įeiti į Rojų, negalėjo net vaizduotis, kad jų atmintis susilauks kada tokios galingos iškilmės. Nė du likusieji gyvi jų draugai negalėjo tikėtis to entuziazmo, kurio sutiko juos Romos minia. Vos tik Šventąjį Tėvą lydėjusioji eiseną išnyko koplyčioje Pieta, kaip minia grūždamosi apsupo Kamyuką ir Hzingirisu. Kiekvienas skubėjo prisiartinti ir pabučiuoti seneliams ranką ar rūbą. Seneliai atrodė kuklūs, nusizėminę, kiekvienam malonūs. Jie apkabino jausmingai murinų seminarijos Erythrée, auklėtinius murinų būsimuosius misionorius Augštojo Nilo kraštuos, to pat kraujo ir beveik tos pat tėvynės vaikus. Minios ūpas dar pakilo išeinant iš bazilikos ir rodė, kad toji minia šių dviejų gyvų senelių asmenyje nori atiduoti visą garbę ir simpatijas aniems kukliems jauniems Ugandos kankiniams jų heroizmui, jų pasiaukiavimui išpažintajai tiesai.

Minia nerimo tol, kol tuodu ugandiečių pasiekė savo vežimų ir juose pasislėpė.

Ne kitaip gal buvo ir pirmaisiais krikščionybės amžiais, kada tikintieji reiškė savo pagarbą ir prisirišimą drąsiems Tikėjimo išpažinėjams. Kaip ir visumet, kankinių kraujas buvo naujų krikščionių vaisinga sėkla. Po 1886 m. persekiojimų tebuvo likę vos 70 krikščionių. Šiandien Ugandoje katalikų jau yra 231, 677 žm., kurių 171, 551 krikštytų ir 60, 126 katechumenų. Ugandoje yra 2 vyskupu 118 kunigų misionierių ir 10 vietinių, 32 misijų stotis, 878

koplyčios, 1314 kateketų, 40 vienuolių moterų europiečių, 118 vietos seserų, mažutė ir didelė seminarijos, viena normalė mokykla, viena anglų kalbos kolegija 713 pradžios mokyklų. 1919 m. Šv. Komunijos išduota 2, 850, 310.

Ir tik dvidešimt metų sukako, kaip žiaurusis Muanga mirė kančiose ir gėdoje Sechelles salose...

Draugo

Kūčių naktį.

(Kaip ir legenda).

Giedri naktis. Mėlynose dangaus erdvėse spinksėjo nesuskaitomi žvaigždynai. Kalneliai ir kloniai dunksojo nakties tamsumoje. Medžių ir krūmų viršūnės, tartum marmurinės, stiepėsi į šviesiasias žvaigždeles; plikos jų šakos, šalnos plunksnėmis nusagstytos, kartkartėmis suspindėdavo varsota žvaigždelių šviesa. Visa ilsėjos nakties prieglobsty, o nurimęs vėjelis kame nors pailsiu guodės. Rimtis ir tylą laikė apglobę visą pasaulį. Tą naktį, rods, ir pačios begalinės erdvės į žemę prisartino. Rods toje nepaprastoje rimty žemė su kitais pasauliais vienijosi, slaptingas bylas bylojo...

Tai buvo nepaprasta naktis.

Tą slaptingą naktį vienoje artimo kalno viršūnėje, susitiko Meilė, Teisybė ir Laisvė savo nedalia pasiguosti. Jų veidai turėjo vargo ir rūpeščio atspindį. Jų akys reiškė begalinį nusistebėjimą ir baimę.

Į aplinkinį pasaulį pažvelgusi pirmoji prabilo Meilė.

— Aš esu paniekinta, niekur sau vietelės galvai priglausti nerandu. Aš pamilau žmoniją, jos gyvenimo buitį papuošti norėjau, bet žmonija vien neapykanta gyvena, mane vien sapne tesapnuoja. Žmonių širdys užgrūdintos ir šaltos, kaip ledas. Kuomet juos kviečiau manimi gyventi, kitus mylėti, atjausti, jie kurti paliko, jų širdys dar didėse neapykanta degė.

Štai visa žmonija ir kiek maža joje meilės...

Čia Meilė nutilo, galva žemyn nulenkę ir ašaros riedėjo per jos skruostus.

— Ir aš pasaulyj paguodos ir susiraminimo nerandu, — tarė Teisybė. Žmonija teisybės nekenčia, ją iš savo tarpo veja. Visa žmonija skriauda gyvena. Štai vergų milijonai — skriaudos vainikas. Jie niekinami, skriaudžiami, nekenčiami, patys neapykanta dega. Čia brolis brolių skriaudžia, čia tauta

tautą. Skriauda gimdo vargą ir neapykantą, ir visa žmonija varge paskendus.

Teisybė baigė—žodžių savo nedaliai rūgoti pritruko.

Tuomet prakalbėjo Laisvė:

— Ir mano dėsnius žmonija pamynė, ir manęs nebegerbia, mane niekina, mane išjuokia. Štai pavergtos tautos, štai vergų milijonai ištiesę rankas siekia manęs... Siekia, tik atsiekti negali, nes dar nėra pasauly žmogaus, kurs žmonių širdysna tyrų siekių, kilnių norų įkvėptų, kurs įkvėptų Teisybės, Meilės ir Laisvės pamėgimą, nes be kita kitos mes gyvuot negalim. Kitaip tie vergų milijonai, gavę šiandien Laisvės, ryt kitus vergtų... Bet jaučiu, jog arti tas laikas, kada ateis į pasaulį žmogus, kurs įkvėps į žmonių širdis mūsų dėsnius ir nurims žmonija, tų dėsnių meilėje paguodą atradusi. Ir mes tuomet pasiguosim, nurimsim.

Ta akymirka sušvito mėlynieji dangaus skliautai, šviesiau suspindėjo žvaigždžių milijonai, vėjelis sujudino sustingusius medžius ir krūmus. O rytų šalyj suspindėjo nepaprastai šviesa didžiulė žvaigždė. Tos žvaigždės šviesos juosta prasiškerbė pro erdvės mėlynę, aiškiai apšvietė artimąjį kalnelį, kuriame buvo gyvulių tvartelis.

Nustebo Meilė, Teisybė ir Laisvė išvydusios nepaprastą žvaigždę, galvojo ką tai reikėtų ir pasiskubino tvartelin sužinoti, kurį nepaprastoji žvaigždė savo spinduliais globojo. Tvertely rado gimusį kūdikėlį Jėzų, kurį jau angelų chorai garbino. Kūdikėlio akyse jau spindėjo visa savy talpinanti begalinė meilė. Ir suprato Meilė, jog šis kūdikėlis ištengs sušildyti šaltas žmonių širdis ir jose meilės ugnį sukurti. Teisybė ir Laisvė suprato, kad šis kūdikėlis, savo begaline meile pamils Teisybės ir Laisvės dėsnius ir pajėgs jas žmonių širdysna įdiegti. Jos kūdikėlio gimimu begaliniai nudžiugo. Jos rado lig tol dar ne surastą suraminimą ir, savo džiaugsmą reikšdamos, prisidėjo prie dangaus angelų sutartinės.

Ir dangiška sutartinė skrydo neišmatuojamomis erdvėmis, teikdama visiems kuriniams vilties ir susiraminimo.

Ateitininkų Gyvenimo Kronika.

— Prasidėjus smarkiems mūšiams su lenkais, visi Ateitininkų Centro Tarybos nariai griebėsi dirbti Lietuvos Gynimo darbą, daugiausia veikdami partizanais fronte. Ateitininkų Centro Tarybos Vice-pirmininkas Viktoras Jasaitis buvo pakliuvęs į lenkų nelaisvę, bet laimingai grįžo ir vėl išėjo į karo lauką.

Iš „Ateities“ Redakcijos Komisijos narių kaikurie irgi išėjo partizanais į frontą, kurių Vincas Dovydaitis garbingai krito besigindamas nuo jį apsiautusio lenkų raitelių eskadrono.

Ateitininkų Organizacijos kuopos taip-gi sujudo ir, kas tik galėjo, griebė ginklą ir vyko į karo lauką. Pirmieji būriai išėjo iš Panevėžio ateitininkų tarpo. Toliaus pasekė Kauno ateitininkų kuopa, kurioje, draugams išėjus, veik vienos merginos bepaliko. Subruzdavo ir kitos kuopos.

— Paskutiniuose su lenkais mūšiuose krito karo lauke šie ateitininkai: aviatoris leit. Kumpis, leit. Telksnys, leit. Styra, vyr. leit. Adomanis, vyr. leit. Stepulionis, Steigiamojo Seimo narys leit. Antanas Matulaitis, leit. Kazys Matulaitis, Vincas Dovydaitis, Ambrazevičius ir Klimavičius:

— Ateitininkų Organizacijai Petro Butėno rūpesniu paaukotas ir pargabentas į Kauną Centro Tarybos žinion iš Vaškų ir Joniškėlio turtingas knygynas.

— Šiais mokslo metais įsisteigė Plungėj ir Veiveriuos jaunesniųjų ateitininkų kuopelės ir Prienuose vyresniųjų ateitininkų kuopa. Čia taipgi gerai gyvuoja ir jaunesniųjų ateitininkų kuopelė, pasivadinusi save „kankliečiais“.

Dabar Lietuvoj jau gyvuoja 30 ateitininkų kuopų. Kai kurios jų gan skaitlingos ir yra sutraukusios veik visus mokyklos moksleivius. Beto dar nemažas ateitininkų skaičius studijuoja užsieniuose — Vokietijoje, Šveicarijoje, Italuose ir k. Kaip kur pav.: Vokietijoje, Šveicarijoje gyvuoja ateitininkų kuopos.

— Į „Ateities“ Redakcinę Komisiją vieton karo lauke kritusio a. a. Vinco Dovydaičio pakviestas Martynas Baciūška.

— Ateitininkų Centro Tarybos Knygininkas Vladas Kaiteiva ir narys Julius Aperavičius įstojo į IV-ją karo mokyklos laidą.

Iš Moksleivių gyvenimo.

PANEVĖZYS.

Šiomet nustojome keletą savo kuopos vyresniųjų draugų ateitininkų, kurie, baigę gimnaziją, nuėjo kiekvienas platesniu gyvenimo keliu. Tačiau mes, likusieji at - kai, atsisveikinusiųjų draugų dėka, pakankamai esame įpratę organizacijos gyvenimą gyventi, ir aukštų siekimų kupini, viltingi ir ištvermingi, ryžomės energingai sutikti naujuosius mokslo - lavinimos metus. Kaip pernai, taip ir šiomet, kuopą suskaldėm į tris kuopeles, nes praktikos gyvenime toks veikimas daug vaisingesnis mums pasirodė. Sekcijos taip pat ėmė veikti. Tikimės šiomet galėsia daugiau atsiduoti savęs lavinimui.

Be to aš čia noriu tarti žodį del „Aušrinės“ 3 N tilpusios Banado korespondencijos, kuri taiko į mūsų organizaciją ir per daug jau užgauna ir žemina mūsų panevėziečių at - kų kuopos vardą. Mes, at - kai nesame tokie, kurie greit moka del menkų niekų išžižesti. Bet kada kas nors mus stengias visuomenės akyse parodyti tokius, kokiais mes tikrenybėje nesame, mes negalime ramia sąžine į tai žiūrėti ir esame priversti visuomenei pasiaiškinti. O visuomenė tesprendžia pati, kurioj pusėj teisybė.

„Atėjus bolševikams, jau galima buvo pradėti viešai gyvuoti. Atėjus Lietuvos kariuomenei, daug mūsų draugų visai nekaltai nukentėjo. Čia mūsų ateitininkai nusiėmė kaukę ir parodė savo tikrą veidą“ — rašo Banadas. Taip, nepaslaptis, kad iki bolševikų ir auš - kai ir at - kai gyvavo slapta, o atėjus bolševikams, auš - kai ėmė jau viešai gyvuoti, bet užtat at - kai turėjo savo net ir slaptą veikimą... sustabdyti. O del kurios priežasties? Ogi tik del to, kad auš - kai viešai gyvavo ir savo viešu gyvavimu mūsų, at - kų veikimą, gyvavimą paraližavo. Sako, atėjus Lietuvos kariuomenei, daug draugų auš - kų turėję nekaltai nukentėti. O ar kaltai ir kieno kalte nukentėjo mūsų draugai ateitininkai, atsakyk man, Banadai? O kad prisėjo kentėti jūsiškiams draugams, tai gal buvo ir priežastis, nes sakai, kad prie bolševikų buvot pradėję viešai gyvuoti, kai tuo tarpu mes at - kai susitraukę lindėdami drebėjom ir apie bet kokį slaptą gyvavimą nė galvot nedrįsom, o vis delto keletas mūsų ateitininkų turėjo tikrai nekaltai nuo bolševikų nukentėti. Vėl tiesą sakai, Lietuvos kariuomenei atėjus, mus, reiškia

at - kus, mates nusiėmusius mokinio „kaukė“, o laikinai užsidėjusius Lietuvos kareivio „kaukė“. Reikia tau, Banadai, atvirai prisipažinti, kad po ja mums buvo kur kas jaukiau ir maloniau ir mirtį garbingiau sutikti, negu be jos. Taip, Banadai, mes, užsidėję Lietuvos kareivio „kaukė“, parodėm savo tikrąjį veidą, kurio jūs pabugot. Ir mes didžiuojamės turėję progos parodyti jį visuomenei, kad ji pamatytų, jog mūsų žodžiai darbams atatinka. Toliau rašo. „Kai kurios ateitininkės, vaikščiodamos po miestą medžiojo aušrininkus, o pritykojusios bet koki aušrininką, žinoma, tuojau žandaraais užpiudydavo; keletas draugų buvo suimta ir su kai kuriais net žvėriškai elgtasi.“ Ka, stebies mūsų at-kių darbštumu? Tiesą, kad mūsų at-kės darbščios, tačiau tuo tarpu jos dar nesugebėjo tokio darbo atlikti, todėl ir taria maloniai dėku draugui Banadui už „komplimentus“ ir kratosi taip dide liai sveiko „idealizuojamos.“ Kita vertus, at-kai juk tuomet jau buvo nusiėmę „kaukė“, tai jie ir patys, be dr-gių at-kių pagalbos, galėjo rasti, kas tėvynės priešas, kas ne ir jau, žinia, betikslis būtų buvęs mūsų dr-gių at-kių tas „piudymas“ žandaraais auš-kus. Kad su kai kuriais auš-kų buvo žvėriškai elgtasi, tas galėjo būti ir aš tikių. Bet prisiminkim, kaip „žmoniškai“ buvo elgtasi bolševikų su kai kuriais mūsų at-kų. Juk nė su vienu auš-kų, kiek girdėjau, Lietuvos valdžia panašiai nepasielgė, kaip bolševikai su mūsų draugu a. a. Ignu Vaitekūnu, kurs buvo „per malonę“ mūsų auš-kų bolševikams įskustas ir Dinabarke sušaudytas.

Dar vienas tos korespondencijos daiktas vertas atsakymo. Pagaliau taip pasakyta: „Pernai auš-kų iniciatyva ir triūsų buvo sudaryta „Jaunesniųjų lavinimosi organizacija“, bet šiemet pagrobė tą organizaciją ateitininkai ir tempia ją ant savo kurpalio“. Būtų gal ir taip, jei ne būtų antraip. Viena tiesa, kad auš-kų iniciatyva buvo sudaryta minėtoji organizacija. Tik jie, ją sudarę, buvo kitaip pavadinę, būtent. „Jaunesniųjų, bešalių lavinimosi organizacija“. Tas reiškia, kad tie jaunesnieji moksleiviai, žemiau keturių klesų, turėjo būti bešaliai, vadinasi, ant vispusiško mokslo kurpalio lavinami. Bet buvo, kaip žinoma, visai kitaip. Vietoj to, kad jiems būtų padėję visai bešaliai rūpimuosius klausimus išsiaiškinti, auš-kai, iš tikrųjų, ir tempė juos ant savo kurpalio. Bet kas kaltas, kad betempiant pasirodė per didelis kurpalis. Tat jis prisėjo mesti. O kad jaunesniųjų moksleivių organizacija pasikvietė pernai, bet ne šiemet, kaip korespondentas sako, at-kus, ku-

rie jiems padėtų tinkamai bešaliai lavintis, ir net iki šiol nuo jų nesišalina, tai delei to Panevėžio at - kų kuopos juodinti nevalia, visaip prasimanant, būk ji esanti tą organizaciją pasigrobusi ir ant savo kurpalio tempianti.

Ne užgauliodami ir visaip ateitininkus šmeiždami, dr - gai aušrininkai, visuomenės akyse savo autoritą pakelsite, tik doru, tiesiu keliu žengdami. Atsiminkim, kad mūsų darbas už mus pačius aiškiau kalba.

Ateitininkas.

VILNIUS.

10-ies metų sukaktuvių paminėjimas birželio 6 d. šių 1920 m.

Jau visu mėnesiu atgal Vilniaus ateitininkai ėmė rengtis prie iškilmingos ir taip jiems brangios dienos. Išrinkta penkių žmonių komisija, kuri turėjo viską, kas reikalinga, tai dienai suruošti. Komisija pasidarbavo kuouoliausiai. Atėjus iškilmių dienai, kurios taip Vilniaus ateitininkai laukė, švęsta kolinksmiausiai, nežiūrint to, kad diena buvo nepergraži (visą dieną buvo apsiniaukę ir panašu į lietų).

Šventės programa buvo tokia: tuojaus po iškilmingų bažnytinių pamaldų, 11 v. ryto buvo sušauktas susirinkimas, trumpas, bet labai įdomus. Padainavus Ateitininkų himną buvo pirmiausia gerb. K. M. Reinio prakalba. Kalbėtojas labai gražiai nupasakojo ateitininkų įsikūrimą, padėtį ir jų gyvavimą nuo pat pradžios iki šių dienų. Paminėti buvo mūsų darbininkai pirmataikai k. a. P. Dovydaitis, K. Bizauskas, amžiną atilsį V. Endziulaitis; trumpai apibriežė taipogi dabartinę ateitininkų darbuotę.

Iš to pamatėme, kad ateitininkai šių metų dešimtį pasidarbavo labai ir labai daug, turėdami pagrįstą obalsį: „Omnia instaurare in Christo; kad iš tų, kurie tą obalsį sekė ir seka, labai daug pasidarbavo Tėvynei; kad tuo turime džiaugtis. Kalbėtojas baigė reikšdamas tiems mūsų darbininkams pagarbos. Po to dar kalbėjo, dr-gas Baranauskas, kuris trumpais žodžiais reiškė pagarbą mūsų organizacijos darbuotojams, ypač gerb. prof. Reiniui, kuris, jau kelinti metai darbuojasi Vilniaus ateitininkų kuopelėje. Taipgi dėkojo ir visi nariai atsistodami.

Draugas Baranauskas baigė savo kalbą raginimu ir toliaus darbuotis, rankų nenuleisti ir vilties nenustoti, kad kuriam nors draugui atsistojus ant slidaus kelio visi, kas tik galėdamas, paduotų jam draugišką ranką. Tuo ir baigė susirinkimą. Po pietų nuo antros valandos iki

vėlybam vakarui buvo gegužinė Zakrete (Blaivininkų darže), į kurią buvo suprašyta nemaža svečių.

Nežiūrint į tai, kad, kaip jau minėjau, diena buvo ne per graži, svečių susirinko nemaža. Viskas ėjo labai gyviai. Sudainuota keletas dainų, pagriežta, paskambinta, eilučių, monologų pasakyta. Po to visą laiką iki gegužinės galo tęsėsi šokiai, žaidimai, muzika. Dar buvo pačių ateitininkų rūpesniu surengtas bufetas, iš kurio svečiai turėjo malonumo, o ateitininkai pelno.

Reikia tik pažymėti, kad pas visus ateitininkus tą dieną buvo nepaprastas ūpas, tiesiog visi, kai vienas, su džiangsmu ir triūkšmu, praleido tą dieną patys džiangdamies ir svečius linksmindami. Valio, Vilniaus ateitininkai!

Ten buvęs.

JURBARKAS.

Prieš karą Jurbarkė veikė rusų įtaisyta 4 klesų aukštesnioji pradedamoji mokykla. Bet baisusis karas, naikindamas visas mokslo įstaigas, nė jos neaplenkė.

Nužė karo audra į rytus. Visas Lietuvos kraštas, karo šmėklos prispaustas ir išgąsdintas, buvo, tarsi, apsnūdęs. Žmonės lindėjo namuose.

Praėjo kiek laiko. Žmonės apsiprato. Visoje Lietuvoje pradėjo kurtis mokyklos: pirmiau žemosios, o paskui ir vidurinės. Ir jurbarkiečiai nesnaudė. A. a. kun. P. Stakausko ir kun. M. Jonaičio rūpesniu Jurbarkė 1918 m. spalio mėnesį liko įkurta lietuvių progimnazija. Jurbarkas, didžiosios karo viesulos metu snaudęs, vėl atbudo ir, kaip koks milžinas, ėmė stiebtis vis aukštyrų ir aukštyrų.

Nors ir sunkiai, bet vis tik buvo surastas progimnazijai namas. Mat visuose geresniuose namuose tebesilaikė vokiečiai. Surastas namas buvo labai nepatogus: viena, daug darbo reikėjo pridėti jis išvalant; antra, ne tam buvo statytas. Bet viską jurbarkiečiai nugalėjo.

Neilgai trukus prasidėjo ir mokslas. Tai buvo spalio 23 dieną. Atsidarė tik trys klesos, nes aukštesniosioms klesoms nebuvo mokinių. Mokslas iš pradžių, nors ir vargiai, bet vis stūmėsi pirmyn.

Šiomet štai jau antri metai, kai gyvuoja Jurbarkė progimnazija. Vargais negalais buvo atidaryta ir IV -ji klesė. Mokinių viso yra apie 140. Didesnė dalis — bernaikiai.

Tarp kitų mokslo dalykų čia dar, gerbiamojo kapeliono kun. Gižinskio pasiaukojimu, dėstoma dailaus elgimosi dėsniai. Šita mokslo šaka daug naudos mokiniui

duoda. Užtat Jurbarko Progimnazijos mokiniai savo kapelionui yra labai dėkingi.

Kad giliaus išsilavinus pasaulėžiūros klausimais, čia mokiniai įkūrė „Spinduliečių“ Kuopelę. Tuo tarpu mažai ji tėra nuveikusi, nes dar neseniai teįsikūrė. Buvo tik du „Spinduliečių“ susirinkimu.

Užpraeitą rudeni progimnazijoje buvo surengtas koncertas — vakaras. Užgavėnėms buvo rengiamas kitas didelis meno ir dailės vakaras. Aną vakarą tvarkė ir režisavo tas pats kun. kapelionas. Buvo vaidinama „Rūtų vainikas“, trijų veiksmų fantastinė istorijos drama. Publikai prašant buvo atkartota tas pats veikalas 2-ą sekmadienį po Velykų. Vaidinimas kaip pirma, taip ir antrą kartą pavyko visai neblogai ir davė progimnazijai gana didelio pelno.

Tad, nors daug triūso pridėjo mokytojai ir mokiniai, užtat dabar visa progimnazija gali pasididžiuoti dailės ir meno vakaro surengimu.

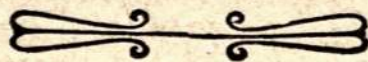
Dobilėlis.

PRIENAI.

Prienu miestely yra progimnazija. Ji įsikūrė sunkiomis aplinkybėmis, dar po mūsų šalį vokiečiams tebesitrunkant. Bet žmonės, suprasdami švietimosi naudą, subruzdavo steigti progimnaziją. Ypač tai įstaigai daug pasidarbavo klebonas Povilaitis. Pernai čia buvo tik dvi klesės, bet jau šiemet trys. Mokinių skaičius nemažas — netoli pusantro šimto. Tik gaila, neturime atsakomo buto. Bet gal, Dievas duos, ir tas bus parūpinta, nes čia rengiama statyti parapijinis namas, kuris laikinai bus ir progimnazijai. Tikimės, čia sulaukti ir visos gimnazijos. Mokiniai turi įsikūrę „Kankliečių“ kuopelę, kurios tikslas lavintis, kad pasikui, įstojus į Ateitininkus, būtų lengviau dirbti. „Kankliečių“ kuopelė leidžia laikraštėlių vardu „Mūsų Draugas“. Pradžioje, žinoma, viskas eina sunkokai, bet tikimės, kad, kai įprasime, eis lengviau.

Kita meta, kuomet bus ketvirtoji klesė, manome sudaryti ir Ateitininkų kuopą.

Balandėlis.

Redaktorius Leidėjas **Dabušių Stasys.**

„Sviesos“ spaustuvė, Didžioji Vilniaus gatvė 34 №.